

En bog er vigtigere end et liv

FORTSAT FRA FORSIDEN

■ Store dele af den europæiske offentlighed blev opskræmt af mordet på filminstruktøren Theo van Gogh. Og ikke mindst af reaktioner fra herboende muslimer, som trods en dansk opvækst og en dansk uddannelse viste stor forståelse for, hvad der var sket.

Irshad Manji kender forløbet, men genkender det ikke fra sin egen virkelighed.

»Man hører sjældent den slags reaktioner fra unge muslimer i Nordamerika. Jeg tror, der er en stor kløft mellem Vesteuropa, herunder Danmark, og Nordamerika i dag. Det stammer, tror jeg, fra vores forskellige holdning til religion som sådan. Når jeg rejser i Vesteuropa, hører jeg fra unge muslimer, at fordi de vælger at være troende, bliver de med det samme regnet for at være i bedste fald hjernevaskede og svage af sekulært indstillede europæere. Fordi de har valgt at dyrke en religion. Til mig siger de: vi føler os som andenklassedborgere, fordi vi er troende. Så spørger de mig – og her sætter jeg grænsen: kan du nu se, hvorfor vi drives i armene på fundamentalisterne? Men den går ikke. Også jeg bliver kritiseret fra alle sider, det driver mig ikke i armene på nogen. Vi er alle hver for sig personligt ansvarlige for de valg, vi træffer. Men forskellen på indstillingen til religion er væsentlig. I Nordamerika er tro ikke regnet for en irrationel kraft, heller ikke selv om det, nogle gør med deres tro, er irrationelt. Tro er respekteret på en anden måde end her. Og så er der det med markedet. I mit land er accept i langt højere grad baseret på konkurrence. At integrere sig er et spørgsmål om at konkurrere på et frit marked, man kan vinde eller tabe – på eget ansvar. Det bliver man bedømt på.«

Direkte diskussion

Sådan forholder det sig jo ikke ganske med den europæiske velfærdsstat. Da supermarkedskæden Fotex i henhold til dets interne regulativer forbød en kvindelig ansat at bære tørklæde, var der demonstrationer uden for butikken. Nogle af bannerne meddelte, at forbud mod tørklæder var lig med færre i job. Det var ment som en trussel mod staten; hvis vi ikke må have tørklæder på, vil vi ikke arbejde.

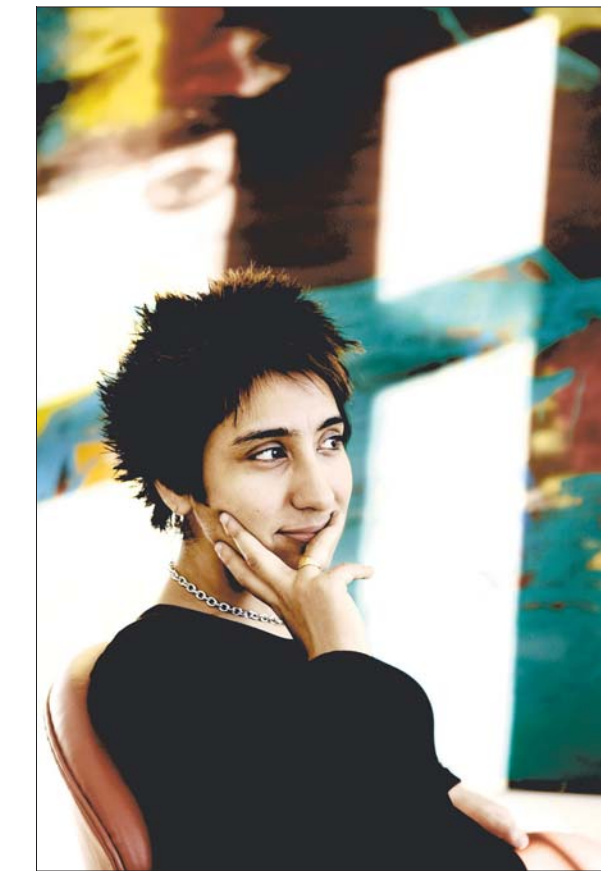

Foto: NIELS HOUGAARD

SVIGT – »Vestlige intellektuelle holder sig tilbage fra at kritisere islam af frygt for at blive kaldt racister, men i virkeligheden svigter de derved muslimerne,« mener Irshad Manji.

Den var ikke gået i USA eller Canada.

»Det er klart, at velfærdsstaten er et selvstændigt og meget kompliceret problem, når det gælder integration af muslimer i vestlige samfund. Den

betyder, at folk i højere grad bedømmes på, hvem og hvad de er, end på, hvordan de klarer sig. Mange europæere udtrykker deres frustration med en art desperation og spørger mig: hvad

Åh, jeg får masser af dødstrusler. Også mange, som jeg er nødt til at tage alvorligt. Men jeg nægter at lade mig omgive af livvagter, nægter at gemme mig, for det vil sende det forkerte signal til de mange unge muslimer, jeg taler til.

Irshad Manji

gør vi nu? Jeg ved det ikke. Måske er det på tide, at de to befolkningsgrupper stiller hverandre nogle meget regulære spørgsmål. Vi må spørge muslimerne: hvorfor er I her? Og vi må spørge europæerne: kan I overhovedet forestille jer, at muslimerne kan blive bidragende medlemmer af samfundet? Og hvad skal der til for, at de bliver det? En slags sandhedskommission, om du vil. Jeg taler ikke om dialogen for dialogens skyld, for der er en masse *bullshit* forbundet med begrebet dialog. Vi taler om direkte diskussion, læg endelig høfligheden til side.«

Misforstået forståelse

Foreløbig prøver vi jo at tilpasse os. Svømmehaller lukker om lørdagen, så muslimske kvinder kan svømme i fred. Der hænges forhang op i skolernes omklædningsrum. Svinekødet fjernes fra menuen i børnehaverne. Skoler på Vesterbro højtideligholder ramadanen. Forståelse er nogleordet.

Irshad Manji er ikke begejstret for den politik.

»Det er helt, helt galt. Det er ortodoks multikulturalisme. Som jeg siger det i min bog, så kræver en liberal reformation af islam to ting: muslimer skal holde op med at tage Koranen så alvorligt. Og ikke-muslimer, vesterlændinge, skal holde op med at tage multikulturalismen så alvorligt. Den er i virkeligheden en meget forenklet opfattelse af, hvad kultur er. Og det er

meget dobbeltmorsk. Hvorfor skal Danmark opfylde muslimers behov for at svømme i kønsopdelte svømmehaller, når ingen muslimsk stat ville gøre noget, der bare mindede om det, for at tilfredsstille jøders eller kristnes ønsker? Det minder mig om tiden lige efter 11. september, da der var mange demonstrationer mod faren for islamofobi. Bøsser og lesbiske deltog. Men ingen af dem spurgte de tilstedeværende muslimer, om de så også ville deltage i et protesttog, næste gang en boghandel for bøsser og lesbiske blev ramt af en brandbombe. Og hvorfor ikke? Har vi en social kontrakt eller hvad? Vestlige intellektuelle holder sig tilbage fra at kritisere islam af frygt for at blive kaldt racister, men i virkeligheden svigter de derved muslimerne. Ser vi på de seneste hundrede år, så er det fortrinsvis muslimer, der torturerer og dræber andre muslimer – i islams navn. Vesten må simpelthen se at komme sig over sin kolonialistiske skyld. Islam-fetichisterne er lige så farlige som islamisterne, og de må udfordres af dem af os, der elsker det åbne samfund. Vi må vise mod og tale frit ud, ikke lade os kysse af skældord.«

Dødstrusler

Europa befinder sig i ellefte time, mener Manji:

»Hvis europæerne ikke besinder sig på, hvad det er for et samfund, de vil efterlade til deres børn og børnebørn, så vil vi, frygter jeg, inden for de næste 50 til 100 år se ikke bare en balkanisering af Europa, men på længere sigt en decideret islamisk dominans, et nyt kalifat. Man skal huske, at den toleranc, vi ser som vores styrke, den ser islamiske fundamentalister som vores svaghed og et udtryk for vores manglende værdier. Og de svage fortjener i deres øjne at blive slået ned. Paradoxet er derfor, at hvis vi vil bevare vores tolerante og åbne samfund, så må vi stå fuldstændigt fast på vore værdier og ikke tolerere, at de anfægtes.«

Læreren i madrassen er med stor sikkerhed ikke den eneste, der er blevet irriteret på Irshad Manji. At kritisere islam så frontalt og fundamentalt, som hun gør, er normalt livsfarligt. Især for den, der selv er muslim eller har en muslimsk baggrund. Alligevel sidder Irshad Manji her i glasburet uden anden opmærksomhed end en stresset forlagsredaktør og en

BLÅ BOG

Irshad Manji

- 36 år, uddannet idehistoriker.
- Født i Uganda som barn af en nordindisk far, som var voldelig, og en egyptisk mor.
- Erklæret lesbisk og har arbejdet som tv-vært på "Queer Television", en homoseksuelt orienteret kanal i Canada. Er i dag vært på tv-programmet "Big Ideas".
- Har tidligere udgivet bogen "Risking utopia: On the edge of a new democracy" (1997), der handler om unge menneskers brug af den moderne verdens kommunikationsformer.
- "Problemet med islam" er blevet hendes globale gennembrud og har indbragt hende flere priser. Den er foreløbig solgt til udgivelse i 20 lande, heriblandt Danmark.
- Man kan læse mere om og af Irshad Manji på hendes hjemmeside: www.muslim-refusenik.com.

midaldrende litterær agent i brunt fløjlsjakkesæt.

»Åh, jeg får masser af dødstrusler. Også mange, som jeg er nødt til at tage alvorligt. Men jeg nægter at lade mig omgive af livvagter, nægter at gemme mig, for det vil sende det forkerte signal til de mange unge muslimer, jeg taler til. Før jeg udgav min bog, ringede jeg til Salman Rushdie og spurgte ham til råds. Han sagde, at det ville være farligt for mig at skrive den bog, den kunne koste mig livet – men at jeg skulle gøre det alligevel. For, sagde han, når først en bog er skrevet og læst, kan den ikke gøres ujagt. Tanker, der er sat i gang, kan ingen standse igen. Derfor er en bog vigtigere end et liv.«

niels.lillelund@jp.dk

Irshad Manji:
PROBLEMET MED ISLAM
Oversat af Kristian Ditlev Jensen
224 sider, 199 kr.
Jyllands-Postens forlag

Disciplin uden kadaver

KULTURKRONIK

Af MARINA CECILIE RONÉ
forfatter

■ Mens politikere, fagfolk og godtfolk har diskuteret folkeskole hen over vinteren, har jeg boet i Berlin. Jeg har haft et af mine børn med, Luka, som fyldte 13 år dernede, og som normalt går i 7. klasse i den lokale folkeskole. Det er der kommet et par erfaringer ud af, som kunne være til inspiration for den nyslåede undervisningsminister.

Skemaet præsenterede os for den første forandring. Der var fast undervisning hver dag fra 8 til 14. Det var nemt nok at forstå. Det var timerne fra 7 til 8 om morgenen alle ugens fem hverdage, jeg studede over.

Disse timer var forbeholdt elever, der behøvede mere undervisning, enten fordi de var bogligt svage, eller fordi de var bogligt stærke. Lukas søskende var himmelfaldne. Staklen skulle møde klokken syv om morgenen, fordi hun var god til engelsk! Jeg tænkte mere på det engagement, lærerne skal opbyde. De var bare to på det engelskhold. Det kunne så let som ingenting have været sløjet i det hele taget.

Det forholder sig bare sådan, at set med tyske øjne er det en lige så stor skam at svare dygtige elever som dårlige elever med besparelser eller ligegyldighed eller ligefrem afmagt. Det, tror jeg, er den grundlæggende forskel fra den danske skoletanke. For os er ekstratimer noget med at være bagud. Hvis Sofie allerede er dygtigere end de andre, hvorfor skal hun så have mere undervisning? Hun skulle da snarere have mindre. Man ser for sig en form for maksimum. Der er et maksimum – for hvor mange penge man skal bruge – men det er ufikst at gøre det til et loft over, hvor dygtige mennesker må blive. Sofie skal ikke blive dygtigere, hvis det sker på Karolines bekostning, så hun bliver dårligere. Det behøver heller ikke at være tilfældet.

Der er en sidegevinst ved et arrangement som det tyske. Nemlig at et par elever får brugt lidt flere af deres ressourcer og bliver dygtigere. Hovedgevinsten ligger i, at resten af klassen får lært mere fra 8 til 14. Klasseundervisning vil altid sigte imod midten. Så sidder der en lille gruppe, der har det for svært, og en lille gruppe, der har det for let. De keder sig. Det er dem, der gør undervisningen vanskelig. Gennem et par ekstra timer om ugen sættes disse elever i stand til at arbejde mere selvstændigt i fællestimerne, hvorved læreren kan rette sin opmærksomhed mod hovedparten af klassen, som derigennem bliver dygtigere.

■ Der skal mere til, det er indlysende. Jeg lytter igen til Luka og hendes erfaringer som midlertidigt indvandrerbarn.

Inden for den første uge havde hun haft prøve i et af fagene. Karakteren blev givet. Luka var skuffet: hun havde fået 2, 1 er det højeste, 6 det laveste. Der havde hun været tre fejl ud af mange opgaver, og det var bare sjukefejl. Jeg stod med korslagte arme og forhørte hende angstligt: Havde det været ydmygende? Blev de hånet, hængt ud, sat i mental gabestok...?

Efter fire måneder kunne hun ikke længere huske, hvor mange tests, hun havde haft. Det lærte hun især tre ting af: arbejdsdisciplin som

Et ord som disciplin kan godt gå hånd i hånd med et ordentligt menneskesyn og behøver ikke sættes sammen med ordet kadaver. Den dygtige elev kan godt anerkendes, endog belønnes, for sin dygtighed, uden at det forringer den mindre dygtige elevs værdi som menneske.

det første. Luka fik en oplevelse af, at det lønnede sig at klø på. At der var en umiddelbar gevinst ved at lære de uregelmæssige verber på engelsk udenad, når det nu var det, næste prøve drejede sig om. Når man er 13 år kan det godt være trægt at tænke i langsigtede gevinster som f.eks. at tale bedre end forståeligt engelsk.

Det andet, hun lærte, var, at det er menneskeligt at fejle, men det har konsekvenser. Der er en forskel på at lave en fejlfri opgave og en opgave med to fejl. Det syntes hun ikke tidligere. To fejl var cirka det samme som nul fejl. I den tyske skole trak det imidlertid en karakter ned. Det provokerede hende til at gøre sig umage. Man kan synes, at det netop er en af de positive ting ved den danske mentalitet, dette plus/minus et par stykker, det er cirka det samme. Jeg er én af dem, der synes det. Men jeg synes også, at det er en yderst nyttig egenskab at kunne give det sidste af sin formåen.

Det tredje, hun lærte, var, at det giver skrammer at blive målt og vejret. Der skulle gædes ud med jævne mellemrum. Det gjaldt hende selv, og det gjaldt især hendes klassekammerater, for hvem det ikke kun handlede om faglig stolthed eller almindelig forfængelighed. Det handlede om, at få måneder fremme i tiden blev det besluttet, hvilken fremtid børnene var egnet til. En akademisk eller en mere håndværkspræget fremtid. Og her nytter det altså ikke at sige, at det er lige så godt at være stilladsarbejder som læge, for sådan så børnene og deres forældre ikke på det.

■ Når klassen har prøve, er der stille. For tyske børn er det helt normalt. Der er altid ro i klassen. Altid? Luka nikkede. I hendes danske klasse er der uro, skideballer, råben, afmagt. Hvis det er en skrap lærer, er der ro halvvejs henne i timen, det vil sige, at der er 20-25 minutter til undervisning. Resten er blevet brugt på disciplinering, og sådan har det været gennem alle årene. I den tyske klasse er læreren en autoritet. Det er forskellen. Eleverne er endda Des med deres lærere og på eftermiddag.

I danske øjne og ører er det en yderst gammeldags omgangsform. Vi afskaffede den for mange år siden og mente dermed, at vi havde nået et højere dannelsesniveau. Det havde vi ikke. Vi gjorde egentlig bare den verbale omgangsform fattigere.

Luka har aldrig været Des med nogen som helst, og hun synes, det er rart at få lagt en naturlig afstand til sine lærere. Det bliver mere professionelt, mindre intimt og personligt. Det har den fordel, at man som elev ikke får befamlet sin privatsfære og i øvrigt selv har lettere ved at distancere sig fra sine dårlige præstationer, lettere ved at holde fast i den del af ens identitet, der ligger uden for rollen som elev. Med Lukas ord: Man kan godt have gjort det dårligt i skolen om formiddagen og alligevel gå hjem og grine med sin lillebror om eftermiddagen.

Med De-formen markeres et meget enkelt og meget naturligt forhold: læreren står over eleven. Det er en hierarkisk relation.

I Danmark har vi sat en ære i at udligne hierarkier ud fra en tanke om, at alle mennesker er lige og bør behandles lige, hvoraf følger, at ingen står over andre. Vi er gået så vidt i denne grundlæggende fornuftige tankegang, at mennesker ikke alene vægrer sig ved at stå over for en autoritet, mennesker vægrer sig også ved at være autoriteten. Dermed er lærer-elev-relationen umuliggjort. For læreren vil ikke være lærer, og eleven vil ikke være elev. Denne holdning forveksler vi med den sunde skepsis, mennesker har brug for som demokratiske borgere, og som vi forsøger at indpode vores børn.

Det er ikke ualmindeligt at se en fundamental fornuftig tanke blive drevet ud i sin ekstrem, hvorefter den opfører sig med at være fornuftig. Vi ser det ofte, når den gode tanke er født ud af den bitre erfaring. Autoritet kan misbruges, og autoritet er blevet misbrugt over for børn i tidligere tiders skole.

Den side fik Luka også lov at opleve i Berlin. Det foregik i visse gymnastiktimer. Læreren stod som en autoritær søjle i midten, mens børnene skulle løbe rundt om ham i en cirkel i 30 minutter. Det overraskende var ikke, at

Luka følte sig ydmyget og var rasende. Det overraskende var, at ingen af de andre børn stillede spørgsmål til indholdet af gymnastiktimen. De løb med tårerne trillende ned ad kinderne. Eller de opgav og satte sig ind i midten og græd over, at de nu ville få dumpekarakter. Det skulle forestille at være en prøve i udholdenhed.

Det er noget i denne retning, vi i Danmark har villet gøre op med, af gode grunde. Det afstumper mennesker at blive behandlet afstumpet. Er det børn, der udsættes for ydmygelserne, kan man roligt gang effekten med 10. Opgøret med den sorte skole har været dybt nødvendigt, men det er lige så nødvendigt at vide, hvornår det opgør er taget. Ellers ender man i den modsatte groft, der hvor vi er nu, der hvor lærere ikke vil være lærere, og elever ikke vil være elever, og undervisningstiden reelt er halveret.

■ Er tiden ikke moden til at differentiere et par begreber på ny?

Et ord som disciplin kan godt gå hånd i hånd med et ordentligt menneskesyn og behøver ikke sættes sammen med ordet kadaver. Den dygtige elev kan godt anerkendes, endog belønnes, for sin dygtighed, uden at det forringer den mindre dygtige elevs værdi som menneske. At en elev har succes, reducerer ikke resten af klassen til ynkværdige fiaskoer.

Der har gennem årtier været et magtigt fokus på det gamle ord, at lysten skal drive værket, så bliver alting godt og bedre. Man kan vende det om og sige, at livet er let, når man har lyst. Så er man privilegeret. Men hvad gør man, når der ingen lyst er? Ingen går gennem hverken en barndom eller et liv i konstant, solbeskinnat lyst. Der er perioder, hvor man må klare sig uden, og da er det nødvendigt med særlige egenskaber for at bevare sin livsduelighed. De kan øves og trænes og bør øves og trænes – netop i folkeskolen. Disciplin, arbejdsdmoral, stædighed, ære, kampånd. Grimme gammeldags ord der får én til at føle sig hensat til en militær enhed. Det er synd, for det er nu, vi kan vriste de ord ud af hænderne på de forkerte.

Det, der bliver kaldt "Ånden fra 68", er under skarp beskyndning i disse år. De har tabt, de satans 68'ere, nu skal der renses ud. Danmark, og ikke mindst Danmarks folkeskole, skal befries for alt det vatnisseri og slapsvaneri.

Men det er "Ånden fra 68", der har beriget os med et menneskesyn, der i dag kan renses de gammeldags grimme ord for dumhed. Det er "Ånden fra 68", der har gjort individet værdifuldt nok til, at disciplin og autoritet overhovedet kan bruges som arbejdsredskaber. Fordi det er "Ånden fra 68" der har henledt vores opmærksomhed på, hvad samme redskaber kan misbruges til. Det bør aldrig glemmes, at mennesker og i særdeleshed børn kan knækkes så let som tørre pinde, og den eneste kendte måde at forebygge det på er ved at gøre hver enkelt af os værdifuld nok i egne og andres øjne. Det er netop lykkedes: det enkelte menneske har aldrig før i historien været så værdifuldt. Man kan ligefrem sige, at det er lykkedes for godt. Den sunde respekt for individet kammer let over i grandios individualisme. Den groft skal vi trække os op af og denne gang gøre os alle anstrengelser for at lade være med at styrte over i den modsatte.

kultur@jp.dk

